Wat een zegen is de westerse cultuur voor de mensheid geweest

Posted on 20 september 2025 by Arnout Jaspers

Het Westen is de Global South niets schuldig, integendeel. Het Westen geeft meer aan de rest van de wereld dan het ervan neemt. Dat geldt nu, en dat gold ook voor de afgelopen eeuw, minstens. Het Westen krijgt letterlijk of figuurlijk de rekening gepresenteerd van bijna alles wat er mis is en was in de wereld: klimaatverandering, milieuvervuiling, oorlogen, vluchtelingenstromen en armoede. Maar de keerzijde wordt nooit belicht: dankzij de westerse cultuur is de wereld een veel betere plek geworden voor bijna iedereen.

In mijn boek *Weg met Ons! De mythe van de westerse erfzonde* maak ik een zeer voorzichtige, onvolledige, berekening van aspecten van die wereldverbetering die zich redelijk in geld uit laten drukken, en kom dan uit op zeker 87 biljoen euro voordeel voor de Global South vanaf nu tot 2050.

Een aspect dat ik in *Weg met Ons!* slechts aanstip, is de enorme *brain gain* van de Global South doordat die de afgelopen decennia grote aantallen studenten naar westerse universiteiten stuurden, waar ze, ietwat plechtstatig geformuleerd,

werden ingewijd in de geavanceerde kennis die de westerse cultuur zo uitzonderlijk succesvol maakt. Concreet gaat dat dus om artsen, ingenieurs, natuurkundigen, chemici, biologen, wiskundigen en geologen.

Economisch voordeel

Wat heeft dat de Global South opgeleverd, uitgedrukt in euro's? Een volledig overzicht van die *brain gain* is onbegonnen werk, maar alleen al vanuit China en India zijn in de loop der tijd tegen de tien miljoen studenten naar universiteiten in de VS en Europa vertrokken.

Een deel van die studenten blijft na hun afstuderen hangen in het gastland, waar ze in bovenmodaal betaalde banen terecht komen. Dat is win-win voor immigrant en gastland. Maar voor de meerderheid die wel snel terug gaat is de vraag: wat levert dat henzelf en het land van herkomst op? Daar is allerlei onderzoek naar gedaan (die publicaties spreken trouwens van *brain circulation*), waaruit blijkt dat een Chinese bèta-student na terugkeer zo'n 15.000 dollar per jaar meer verdient dan als hij of zij thuis gebleven was. In India is dit 8.000 dollar. Het economische voordeel voor de economie als geheel (het BBP) wordt geschat op respectievelijk 22.500 en 12.000 dollar.

Als zeer ruwe schatting voor de directe baten van deze *brain gain* voor China en India komen we uit op zo'n 20 miljard euro per jaar, en biljoenen euro's over het hele werkzame leven van alle studenten tot nu toe.

Maar dat is slechts het directe effect. Het mooie van kennis als exportproduct is natuurlijk, dat kennis delen eigenlijk kennis vermenigvuldigen is. Die teruggekeerde natuurkundigen en artsen delen hun kennis met een veelvoud aan landgenoten die daar ook weer profijt van hebben. Er zijn ook studies over wat dat doet met de groei van het BBP van zulke landen, maar de boodschap, los van al die duizelingwekkende getallen, is dat westerse kennis de hele wereld rijker en beter heeft gemaakt.

Een handjevol westerse natuurkundigen

In sommige gevallen had nieuwe wetenschappelijke kennis een gigantisch multiplier effect. De complete IT-sector, inclusief internet en mobiele telefonie, had niet

kunnen ontstaan zonder de geniale ingevingen van een handjevol westerse natuurkundigen in de jaren twintig van de vorige eeuw, zoals Albert Einstein, Niels Bohr, Erwin Schrödinger, Werner Heisenberg en Wolfgang Pauli, die de quantumtheorie ontwikkelden. Overigens hadden die geen van allen ook maar het flauwste vermoeden dat hun theoretische ontdekkingen letterlijk de wereld zouden veranderen. En het was de uitvinding van de transistor, door John Bardeen en enkele anderen in 1947, die het allemaal praktisch mogelijk maakte.

Hadden dezelfde ontdekkingen ook in een andere cultuur gedaan kunnen worden? Vast wel, maar wanneer? Als de natuurwetenschappelijke onderzoekstraditie niet in de 19de en 20ste eeuw in het Westen tot ontwikkeling was gekomen, had het best nog honderd jaar langer kunnen duren voordat dezelfde ontdekkingen in China of India gedaan waren.

Gedwongen contact met het Westen

China heeft al duizenden jaren een indrukwekkende cultuur, die echter qua innovatie uitblonk in stagnatie. Pas het gedwongen contact met westerse landen in het koloniale tijdperk heeft China de kick-start gegeven om uit die eeuwenlange stagnatie te komen. De kolonisatie van India door Groot-Brittannië is in dat opzicht een vergelijkbaar verhaal. Inmiddels zijn China en India zelf tech-grootmachten geworden, met de ambitie om het Westen te overvleugelen, maar zonder van origine westerse kennis was daar voor hen geen beginnen aan geweest.

Geen altruïsme

Geen misverstand: de weldadige invloed van het Westen en westerse kennis op de rest van de wereld heeft weinig tot niets te maken met altruïsme. Die westerse universiteiten rekenen marktconforme tarieven om studenten uit de Global South op te leiden. Commerciële bedrijven die hun technologie in China gekopieerd zien worden, zijn aanzienlijk minder enthousiast over het principe dat kennis delen eigenlijk kennis vermenigvuldigen is.

Maar wie daarvan uitzoomt, en zelfs verder uitzoomt dan de niet te ontkennen historische uitwassen van slavernij en kolonialisme, ziet wat een zegen voor de mensheid de westerse cultuur is geweest, en nog steeds is.

*Wetenschapsjournalist en natuurkundige **Arnout Jaspers** is al meer dan vijf jaar een van de meest gelezen auteurs van Wynia's Week en schrijver van de bestsellers **De Stikstoffuik** (2023) en **'De Klimaatoptimist'** (2024). Zijn nieuwe boek **'Weg Met Ons! De mythe van de westerse erfzonde'** is onlangs verschenen en **nu overal te bestellen**, zoals ook **HIER** in de winkel van Wynia's Week.*